

Kriminalnost v sodobnem trgovskem poslovanju

Mitja Deisinger*

Sklepi zveznih in republiških partijskih organov, sprejetih v letu 1975,¹ so kot eno izmed pomembnih nalog postavljali uspešnost pri odkrivanju in pregonu storilcev t. i. »gospodarskega kriminala«, zlasti pri razkrivanju odklonskosti v zapletenih zunanjetrgovinskih zadevah. Organi odkrivanja in preгона so na podlagi sprejetih smernic začeli v lanskem letu uresničevati širok akcijski program, po katerem naj bi prodrli tudi do tistih oblik kaznivih dejanj in drugih nezakonitosti v našem gospodarskem življenju, ki so do sedaj ostajale še neodkrita.² Pravih uspehov še ni, odkriti kriminal tako v zunanjetrgovinskem kot tudi notranjem poslovanju še vedno pomeni le odklonsko ravnanje pri najpreprostejših oblikah poslovanja, odkriva pa se praviloma za nekaj let nazaj.³ Ali to pomeni da kriminala pri zapletenejših oblikah poslovanja sploh ni, ali pa nasprotno, da pristojni organi glede na svojo kadrovske zasledbo in strokovno pripravljenost niso zmožni uspešno delovati zoper te odklonske pojave? Slednje je po vsej verjetnosti bližje resnici, široka družbena akcija, ki je v preteklem letu ošibala prav omenjene oblike odklonskosti, ni streljala v prazno, ker številne okoliščine kažejo na to, da tudi te oblike gospodarskega poslovanja vsebujejo odklonsko ravnanje.

Da bi vsaj okvirno prikazali del sodobnega, zlasti zunanjetrgovinskega poslovanja, moramo najprej pokazati tudi na vse tiste teoretične možnosti za storitev kaznivih dejanj in drugih odklonov, ki nastajajo tudi pri preprostih oblikah trgovskega poslovanja.

1. Znanje

V poslovnem jeziku se pogosto srečujemo z izrazom »know-how«.⁴ V današnjem poslovnem svetu pripada know-howu pomembna vloga, zlasti pri prenosu tehničnega, pa tudi drugega znanja in izkušenj. Gospodarstvenike sili čedalje

* Mitja Deisinger, dipl. pravnik, strokovni sodelavec javnega tožilca SR Slovenije.

¹ Sklepi 10. seje predsedstva CK ZKJ in 29. seje IK predsedstva CK ZKS.

² Sklepi posvetovanja zveznega, republiških in pokrajinskih javnih tožilcev maja 1975 v Kladovu, sklepi posvetovanja javnih tožilcev v SRS junija 1975 v Ljubljani in sklepi posvetovanja javnih tožilcev in organov za notranje zadeve v SRS junija 1975 v Ljubljani.

³ Glej o tem Pečar, s. 264.

⁴ Izraz »know-how« pomeni v prevodu »vedeti kako«, uporablja pa se v izvirni angleški obliki v poslovnem jeziku povsod po svetu.

intenzivnejše poslovanje in gospodarsko tekmovanje na vseh trgih v čedalje večje prizadevanje, da bi dosegli boljšo prodajo svojih izdelkov in storitev ter da bi ponudili najugodnejše pogoje pri kakovosti, ceni in opravi. Ta nenehna napetost na trgu jih tudi sili, da uporabljajo čedalje popolnejšo in racionalnejšo tehniko v proizvodnji in čedalje boljše metode v poslovanju, ker le tako ostajajo trajno konkurenčni. Do potrebnih proizvodnih postopkov in spoznanj pridejo seveda lahko z lastnim prizadevanjem, toda če želijo hitro pridobiti novo tehniko in moderne poslovne metode, bodo potrebno znanje dobili pri tistih, ki ga že imajo. Pri proizvodnih in poslovnih akcijah je poleg stalnega izpopolnjevanja tehnike in poslovanja odločilni dejavnik pogosto prav hitrost. Zato je danes poleg prometa z blagom in storitvami pomemben dejavnik v poslovanju postal tudi »promet z znanjem«.⁵

Najbolj znan je t. i. »tehnični know-how«; obsega tehnično znanje in izkušnje, ki so potrebne za industrijsko uporabo patentiranega izuma. Posebno se je razvil tudi »poslovni ali trgovski know-how«. Zajema organizacijo podjetij, administracijo, knjigovodstvo, programiranje in izpeljavo finančnega in komercialnega poslovanja, organizirano proučevanje trga in tržištvu.⁶ Predmet »know-howa« je pogosto skrivnost. Pomemben je zlasti prenos znanja med razvitimi in državami v razvoju.

»Know-how« je zajet tudi v nekaterih jugoslovanskih pravnih predpisih. Zadevne določbe najdemo v Zakonu o zatiranju nelojalne konkurence in monopolnih sporazumov,⁷ Uredbi o načinu in pogojih za sklepanje pogodbe o odstupu ali pridobitvi pravice industrijske lastnine v tujini in pogodbe o poslovno-tehničnem sodelovanju s tujino⁸ ter v Uredbi o dolgoročni proizvodni kooperaciji med domačimi organizacijami združenega dela in tujimi osebami.⁹

Za prenos znanja in izkušenj se navadno uporabljajo **licenčne pogodbe**; od klasičnih licenčnih pogodb se ločijo v tem, da so predmet namesto kake pravice do industrijske lastnine — ali poleg te pravice — znanje in izkušnje.¹⁰

Čeprav je licenčna pogodba najpogostejši pogodbeni način za prenos znanja, pa je v gospodarskem poslovanju še vrsta drugih pogodb, pri

⁵ Glej več o tem: Verona, s. 11.

⁶ Prav tam, s. 14.

⁷ Uradni list SFRJ 24/74.

⁸ Uradni list SFRJ 6/73.

⁹ Uradni list SFRJ 7/73.

¹⁰ Glej več o tem Verona, s. 12.

katerih je upoštevan tudi prenos znanja. Nekatere najbolj znane so:

Kooperacijske pogodbe, s katerimi podjetja boljše delitev dela, specializacijo in gospodarnjšo proizvodnjo sklepajo sporazume o izdelavi posameznih delov za velike tehnične sestave, stroje ali posamezne aparate. Na podlagi takšnih pogodbenih obveznosti si medsebojno pošiljajo izdelane dele za finalizacijo. Kooperacijske pogodbe se pogosto nanašajo na ozko specializirano proizvodnjo, npr. za elektronske, pnevmatske, hidravlične, preciznomehanske in druge sestavine za dokončanje nadzornih, vodilnih, urejevalnih in informacijskih sestavov in priprav.¹¹

Pogodbe o vlaganju tujih sredstev v domače organizacije združenega dela ali pogodbe o skupnih vlaganjih le-teh za ustanavljanje skupnih podjetij v tujini.

Pogodbe o svetovalnem inženiringu, ki so posebej karakteristične za prenos znanja. Posebne specializirane organizacije usklajajo in harmonizirajo delovanje sodelujočih iz različnih strok pri obsežnih tehničnih in drugih posegih. Ta inženiring pomeni prav dajanje storitev intelektualne narave, dejansko dajanje »znanja«.¹²

Pogodbe o opravljanju naložbenih del, posebej če gre za izdelavo industrijskih objektov pod pogojem »ključ v roke«. Pri takšnih pogodbah izvajalci pogosto prevzamejo poleg celotne industrijske opreme tudi postavitve ter zagotavljajo, da bo postavljeni industrijski objekt začel obratovati, da bodo v dogovorjenem časovnem obdobju vodili poskusno proizvodnjo in pri njej dokazali brezhibno delovanje, doseganje dogovorjenih proizvodnih zmogljivosti in kakovosti izdelkov. S temi pogodbami se praviloma dogovarja tudi prenos znanja in izobrazbo osebja.¹³

Pogodbe o leasingu določajo posebno obliko najema opreme oziroma novo obliko prometa z osnovnimi sredstvi; v njem sodelujejo izdelovalec opreme, banka — kreditor, najemnik opreme in leasingna organizacija.¹⁴ Leasing je metoda financiranja nakupa premičnih in nepremičnih naložbenih dobrin, ki se na podlagi posebej sestavljene pogodbe dajo v uporabo najemniku za določeno nadomestilo in za pogodbeno določen čas.¹⁵ Znanje se posebej omenja v tistih pogodbah, ki obsegajo zapletene sodobne priprave in stroje, npr. elektronske računalnike in podobne stroje,

ki jih ni mogoče dati v uporabo brez obsežnih pismenih napotkov in brez izobrazbe osebja.¹⁶

Pogodbe o prednosti (franchising) so malo znane pogodbe sodobnega tipa. Podlaga teh pogodb je velika potreba po razširitvi storitvenih dejavnosti, pogosto povezanih s prodajo blaga. Nanašajo se na zelo različne dejavnosti, npr. na vodenje poslovnih knjig z upoštevanjem določenih navodil, pravil za kalkulacijo in druge operacije ter davčnih nasvetov, na polnjenje steklenic osvežilnih in drugih pijač (npr. kokakola), ustanavljanje verig hotelov in motelov, urejenih po istem sistemu, itd.¹⁷

2. Kazensko pravno varstvo

Opisane oblike pogodbenega prenosa znanja že tudi kažejo na položaje, kjer lahko pride do storitve kaznivega dejanja ali druge oblike nezakonnosti. Ločiti je treba posamezne stopnje pri pogodbeni pridobitvi znanja ter oceniti, do katerih odklonskih ravnanj lahko pride na posamezni stopnji. Pri sklepanju pogodbe, največkrat bo ta zunanje trgovinska, so pooblaščenimi zastopniki organizacij združenega dela v istem položaju kot pri sklepanju drugih pogodb. Tako so na eni strani mogoče razne oblike zlorab, na drugi strani pa primeri nevestnega gospodarskega poslovanja. Po sklenitvi pogodbe postane znanje pomembna premoženska dobrina za organizacijo združenega dela, zato lahko pomeni vsak neupravičen prenos storitev kaznivega dejanja.

Vsebina »know-howa« je pogosto skrivna, kršitev skrivnosti pa bi v tem primeru pomenila kaznivo dejanje izdaje in neupravičene pridobitve poslovne tajnosti po 218. čl. KZ. Najpogosteje bi prišla v poštev določba II. odstavka tega člena, in sicer kadar bi podatki, ki bi jih vsebovalo znanje, pomenili skrivnost že po svoji naravi. Zato je treba glede na vsebino znanja v današnjem poslovnem življenju prilagoditi tudi kazensko-pravno določitev pojma poslovne skrivnosti. Vsekakor jo je treba razlagati širše. Skrivno je namreč tudi tisto, kar je znano ožjemu krogu, zlasti podjetjem, ki so povezana s skupnimi poslovnimi ali proizvodnimi koristmi, ali tistim, ki poslujejo na povsem različnih trgih.¹⁸ Praviloma bo obstajala tudi povzročitev ali možnost povzročitve hujše škodljive posledice kot objektivni pogoj za kaznivost, ker bo izdaja

¹¹ Prav tam, s. 31.

¹² Glej več o tem: Barbič, s. 53.

¹³ Glej več o tem Verona, s. 31, primerjaj še Vukmir, s. 97.

¹⁴ Glej več o tem: Levičnik, s. 52.

¹⁵ Glej več o tem: Rosenberg, s. 125.

¹⁶ Glej več o tem: Verona, s. 32.

¹⁷ Prav tam, s. 32.

¹⁸ Prav tam, s. 14.

skrivnega znanja bistveno prizadela organizacijo združenega dela, ki je imela prednost pred konkurenti prav v takšni zaprtosti. Osnutek Kazenskega zakona SR Slovenije vsebuje v 146. čl. kaznivo dejanje izdaje in neupravičene pridobitve poslovne skrivnosti,¹⁹ ki se delno loči od 218. čl. KZ. Natančneje so določeni podatki, ki pomenijo poslovno skrivnost, pripravljalo dejanje — pridobitev podatkov za izročitev nepoklicani osebi — pa je postalo privilegirana oblika tega kaznivega dejanja. Izdaja uradne skrivnosti je za uradno osebo predvidena kot kaznivo dejanje v 170. čl. osnutka Zveznega kazenskega zakona.²⁰ Poudariti je treba, da je po sedanji in prihodnji inkriminaciji kaznivo tudi dejanje, ki je storjeno iz malomarnosti.

Pri obstoju omenjenega kaznivega dejanja se nujno nakazuje tudi možnost podkupovanja. To bi pomenilo kvalificirano obliko kaznivega dejanja po III. odstavku 218. čl. KZ, za dejavnega podkupovalca pa kaznivo dejanje dajanja podkupnine po čl. 326/I KZ.

Kot vsaka zunanje trgovinska zadeva bo tudi pogodbeni prenos znanja dajal možnost za obhajanje predpisov, bodisi z ustvarjanjem nedovoljenih skladov v tujini (npr. v zvezi z ustanavljanjem naših podjetij v tujini) ali z raznimi carinskimi goljufijami (npr. pri leasingu). V primeru takšnih zlorab bi bil podan dejanski stan kaznivega dejanja zlorabe v obliki drugih izvršitvenih dejanj po čl. 213 c KZ, pa tudi zlorabe uradnega položaja ali uradnih pravic iz koristljubnosti po čl. 314 a KZ, storjene bodisi v lastno korist ali pa v korist drugega, torej tudi lastne ali druge organizacije združenega dela.²¹

Vse takšne zlorabe bodo praviloma povezane s ponareditvami uradnih listin in njihovo uporabo v pravnem prometu (kaznivo dejanje po III. odstavku 319. čl. KZ v zvezi s I. ali II. odstavkom istega člena). Ponareditve se uporabljajo tako za samo storitev omenjenih kaznivih dejanj kot tudi za njihovo prikritje.

Nakazane možnosti za storitev kaznivih dejanj niso edine, upravičeno lahko sklepamo, da obstajajo velike nevarnosti že ob samem sklepanju pogodb z elementi znanja. Zastopniki naših organizacij združenega dela se kupčij dostikrat lotevajostrokovno nepripravljani in brez potrebne

skrbri za družbeno premoženje. Sklenjene pogodbe se tako pogosto izkažejo za nerentabilne in prinašajo organizacijam združenega dela občutno premoženjsko škodo. V teh primerih — kot tudi v primerih nekaterih drugih kupčij — ne moremo in ne smemo trpeti zagovorov, češ da vsako sklepanje kupčij pač pomeni poslovno tveganje in je temu pripisati tudi morebitno nastalo škodo. S takšnim stališčem ne bi v ničemer ohromili poslovne dejavnosti, zajeli bi le tiste primere »poslovne dejavnosti«, ki zaradi svoje nezmožnosti prinašajo našemu gospodarstvu hude izgube. Sklepanje kupčij, zlasti zunanje trgovinskih, zahteva strokovnost in pogosto tudi specializacijo, to pa pri naših gospodarstvenikih pogosto pogrešamo. Ne smemo tudi pozabiti, da naš zunanje trgovinski delavec nastopa ne samo kot pooblaščenec svoje delovne skupnosti in svoje organizacije združenega dela, temveč zastopa naše celotno gospodarstvo in našo družbo, ker gospodari z družbenim premoženjem, ki mu je zaupano.

Pri vsakem malomarnem, nevestnem sklepanju pogodb se tako nakazuje kvalifikacija po 213. čl. KZ. Posamezne kupčije tudi nikakor ne moremo šteti za enkratno dejanje (s tem bi odpadlo kaznivo dejanje po 213. čl. KZ v tej smeri pa je tudi pogosto naravnano zagovor obdolženih). Kalkulacija in sestava kupčije pomeni zapleteno skupinsko delo, ki pritegne k sodelovanju vse strokovne službe v organizaciji združenega dela. Direktor ali vodja zunanje trgovinskega sektorja organizacije združenega dela (ali TOZD, SOZD) obvezno pritegne k sodelovanju strokovnjake, od tehnologa do ekonomista, kalkulanta, finančnega svetovalca, pravnika itd., da vsak s svoje strani prouči naklepano kupčijo in s svojega strokovnega stališča poda mnenje, priporočilo ali odklonitev, spremembo, dodatek, kakor pač razčlemba zahteva.²² V primeru opustitve teh organizacijskih ukrepov pri sklepanju pogodbe oziroma pri enostranskem in samovoljnem ukrepanju, ki se pogosto izkaže za organizacijo združenega dela kot finančno povsem neustrezno, je pri vodstvenih delavcih organizacije združenega dela nedvomno podan subjektivni dejanski stan po 213. čl. KZ. S takšnim ocenjevanjem bi se tudi marsikatera izguba v organizaciji združenega dela, izražena v vrtočlavih višinah nastale škode, izkazala za kriminalno dejanje. Tako ne bi ugotavljali, da kot storilci kaznivih dejanj nevestnega gospodarskega poslovanja praviloma na-

¹⁹ Osnutek kazenskega zakona SRS, januar 1975.

²⁰ Načrt Zveznega kazenskega zakona, julij 1975.

²¹ Strinjamo se s stališčem mr. Andrija Radića, da izraz »drugi« pri kaz. dejanju po čl. 314 a KZ pomeni tudi lastno ali drugo delovno organizacijo; glej več o tem Radić, s. 47 do 56.

²² Glej več o tem: Levičnik, s. 4.

stopajo trgovci, vodje manjših poslovalnic, me-sarji in podobni, temveč bi se na zatožni klopi znašli tudi tisti vodstveni delavci, ki so pogosto »zaslužni«, da naše organizacije združenega dela delajo z izgubami. Znanje je praviloma vezano na velika denarna sredstva, zato so te nevarnosti še bolj očitne.

Kljub poudarjanju malomarnega ravnanja pri sklepanju pogodb pa seveda ni nemogoča tudi naklepna sklenitev škodljive pogodbe, ki pomeni kaznivo dejanje po 217. čl. KZ.

Zakon o zatiranju nelojalne konkurence in monopolnih sporazumov²³ sankcionira že samo upo-rabo nedovoljeno pridobljenega tujega znanja in izkušenj pod pogojem splošnega določila iz 24. čl. tega zakona.

Vsak prenos znanja s tujino je poleg tega opravljen v okviru veljavnih zunanje trgovin-skih predpisov, s tem pa so podane vse možnosti za kršitev teh predpisov, zlasti na carinskem in deviznem torišču, kot se tudi sicer kažejo pri zunanje trgovinskem poslovanju.

3. Pojavnost in vzroki

Opisane oblike mogočih odklonov morda zve-nijo zastrašujoče spričo ugotovitve, da njihovega obstajanja v kazenskih postopkih tako rekoč ni opaziti. Več okoliščin kaže, da jih je iskati med »črnimi številkami« odklonskosti v poslovnem življenju; te sicer niso natančno ugotovljive, ob-stajajo pa vsekakor. Razčlemba pomembnejših kazenskih postopkov zaradi gospodarskega krimi-nala v zadnjih letih izraža nekaj zakonitosti. Organi odkrivanja so sprva praviloma odkrivali preproste oblike odklonskosti (ponareditve urad-nih listin brez ugotovljenih finančnih posledic, nepravilnosti in zlorabe pri sklepanju kupno-prodajnih pogodb v zunanje trgovinskem pro-metu), nato so prišli na sled tudi zapletenejšim oblikam (ovinkarske in reeksportne kupčije, ne-dovoljeni skladi v tujini, nezakonitosti pri po-slovanju podjetij v tujini).²⁴ Med storitvijo teh dejanj in njihovim odkritjem je bila navadno določena časovna razlika; to pomeni, da so organi odkrivanja potrebovali določen čas, da so se pri-lagodili odkrivanju zapletenejših oblik odklon-skosti v zunanje trgovinskem poslovanju, pre-poznali najprej preproste in šele kasneje skri-tejše in zapletenejše zlorabe.

²³ Uradni list SFRJ 24/74.

²⁴ Glej Deisinger, s. 14.

Tak razvoj dogodkov po drugi strani dokazuje, da se kriminalna dejavnost ne ogiba zapletenej-šega zunanje trgovinskega poslovanja. Vzrok je verjetno v logični in pričakovani reakciji mo-gočih storilcev, odgovornih oseb v organizacijah združenega dela, ki pogosto kljub formalno dru-gačni ureditvi v organizaciji združenega dela samo odločajo o pomembnejših poslovnih zade-vah ali pa to store v ožjem vodilnem krogu. Kritje in zanesljivost so našli v tistih položajih, ki so organom odkrivanja zaradi zapletenosti večkrat nedostopni, povezani s tujino in tam od-tegnjeni neposrednemu nadzorstvu. Po tej plati se tudi vsak prenos znanja izkaže za ugodno to-rišče za odklonske pojave, in sicer spričo še do-kaj neznanih oblik poslovanja, odločilnega vpliva znanja na uspešno poslovanje ter nujne hitrosti pri takšnem poslovanju. Dodati moramo, da zna-nje tako postaja eden izmed pomembnejših pred-metov nakupa in prodaje ter da s tem že poraja ali pa bo v bližnji prihodnosti porajalo vse tiste položaje, ki peljejo v odklonskosti že po svoji naravi, v zlorabe, izdaje skrivnosti, podkupova-nje, nevestno poslovanje itd.

4. Sklep

Po vsem povedanem se postavlja vprašanje kako v prihodnje učinkovito preprečevati more-bitne odklone na tem torišču. Odgovorna naloga čaka predvsem organe odkrivanja (organe za notranje zadeve in inšpekcijske službe); treba jim je dati vse možnosti za ustrezno strokovno izobrazbo, brez nje tega področja poslovnega živ-ljenja ne morejo obvladati. Pri preprečevanju in odkrivanju omenjenih kaznivih dejanj in drugih odklonov pa ne smemo mimo možnosti, ki jih daje samoupravna delavska kontrola. Pomembno je zlasti nadzorovanje gospodarske smotrnosti uporabe družbenih sredstev, kot je določeno v 17. členu Ustave SR Slovenije.²⁵ To pomeni tudi nadzorovanje, ali so vsi pomembni poslovni skle-pi, sprejeti na podlagi elaboratov o njihovi gos-podarski upravičenosti (sklepi, ki terjajo večja družbena sredstva ali prevzem večjih in dolgo-ročnejših obveznosti).²⁶ Ob tako zastavljenem nadzorstvu ter družbeni zavesti, ki bo presegla ozko podjetniško korist, bo mogoče učinkovito preprečevati in tudi posredovati v primeru zlorab ali nevestnega poslovanja. Pogoji je seveda družbena razgledanost in strokovna izobrazba

²⁵ Ustava SR Slovenije, Ur. l. SRS 6/74.

²⁶ Glej več o tem: Toš, s. 55.

članov delavske kontrole. Njihova celotna povezava s temeljnimi organizacijami združenega dela, zainteresiranost za vse pojave in posebej za skupne in posamične dohodkovne izide so tisti temelj, ki zagotavlja, da bo reakcija samoupravnih nadzornih organov spontana. Takšni pogoji se dejansko že uresničujejo, kako jih bomo dokončno uresničili, pa je naloga, ki presega okvir tega članka.

UPORABLJENA LITERATURA

1. Barbić, Jakša: Ugovor o consulting engineeringu Poslovna praksa, **Ugovori autonomnog privrednog prava**, 1974, s. 53 do 96.
2. Deisinger, Mitja: Gospodarski kriminal v zunanji trgovini, **Revija za kriminalistiko in kriminologijo**, 25, 1974, 1, s. 14 do 19.
3. Levičnik, dr. Miloš: Zunanjetrgovinsko poslovanje, I. del, **Priročniki za zunanjetrgovinsko poslovanje**, 1975, 55 s.
4. Pečar, dr. Janez: Gospodarska poslovna odklon-skost, **Revija za kriminalistiko in kriminologijo**, 26, 1975, 4, s. 260 do 273.
5. Radić, mr. Andrija, Pojam »drugog« kod krivičnih dela protiv imovine i službene dužnosti, **Naša zakonitost**, 29, 1975, 10, s. 47 do 55.
6. Rosenberg, Ljudevit: Ugovor o leasingu,, **Ugovori autonomnog privrednog prava**, 1974, s. 123 do 144.
7. Toš, Peter: Samoupravna delavska kontrola, **Knjižnica Sindikati**, 4, 1975, 104 s.
8. Verona, Albert: Know-how, **Ugovori autonomnog privrednog prava**, drugi svezak, 1975, s. 11 do 40.
9. Vukmir, Branko: Pravni problemi ugovora o izvodženju investicionih radova u inozemstvu, **Ugovori autonomnog privrednog prava**, 1974, s. 97 do 122.

UDC 343.79:33

Offences in Modern Business Transaction

Deisinger Mitja, Aide to the Public Prosecutor of the SR of Slovenia, Public Prosecutor Office of the SR of Slovenia, Ljubljana

An important role is attributed today to the know-how and its transfer in business. It has been legally regulated in several Yugoslav laws. Betrayal of the business secret, for example, and an unauthorised appropriation thereof may represent a criminal offence according to art. 318 of the Criminal Code of Yugoslavia. Even if know-how is an object of a commercial transaction by contract, certain kinds of hands or business negligence may occur.

The following articles may be especially relevant: 213 a — Abuse of one's Powers in Business; 213 —

Business Negligence; and 314 a — Abuse of one's Official Position or One's Official Rights.

Since the contractual transfers of the know-how are often impenetrably complicated, the offences and other deviant behavior are difficult to unravel.

This would become possible to a greater extent only after the services doing the job of discovering these offences as well as the self-management bodies in the companies would become better qualified and more efficient than they seem to be now.